

Kâtibinin Gözünden Sultan Salâhaddîn Eyyûbî

İbn Şeddâd, Çev. Aydın Usta

Yeditepe Yayınevi, İstanbul, 2021, 408 Sayfa, ISBN:978-625-7705-44-8

Gülseri OKUDAN*

Orta çağ İslam tarihi, Haçlılar, Türklerin İslamlaşma süreci ve Salâddîn Eyyûbî gibi Türk-İslam tarihinin önemli noktaları hakkında eserler kaleme alan araştırmacı bu çalışmasında Salâhaddîn Eyyûbî'nin devrinde yaşamış, olayları bizzat görüp geçiren Bahaeddîn b. Şeddâd'ın kaleme aldığı eseri günümüz Türkçesine tercüme etmiştir. Eserin tam adı en-Nevâdır es-Sultanîyye ve'l-Mehâsin el-Yûsufiyye'dir. Eser Sultan Salâddîn Eyyûbî'ye sunulmuştur. Eserin dili Arapçadır. Eserin 1732'de Latinceye tercümesi vardır. İngilizce tercümeleri de olan eserin Türkçeye tercümesi Prof. Dr. Aydın Usta tarafından yapılmıştır.

Eser, İçindekiler, önsöz ve eserin müellifi hakkında bilgiler vererek başlamaktadır. Eserin girişi tercüme ile başlamıştır. Eserde Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin doğumu, kişisel özellikleri, karakteri ve ahlakı hakkında bilgilere yer verilmiştir. Eserin ilk kısmında Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin doğumu dini kurallara bağlılığı, adaleti, cömertliği, cihada verdiği önem, sabrı ve affediciliği gibi kişisel yönlerine yer verilmiştir. Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin kişilik özelliklerine örnekler de verilmiştir. Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin dini yönü üzerinde uzun uzadıya duran müellif Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin dini vecibeler konusunda titizliğine dikkat çekmiştir. Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin namaz, hac, zekât, oruç ibadetlerine verdiği önem üzerinde duran müellif, Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin dini hayata verdiği ehemmiyeti detaylı olarak anlatmıştır. Eser, Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin devri ve hayatı hakkında kıymetli bilgiler vermiştir.

* Uzman-Tarihçi, Okud4n@hotmail.com.

Burada Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin devrin siyasi hayatındaki faaliyetlerindeki rolü ve etkisi hakkında da bilgilere yer verilmiştir.

Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin sabırlı ve metanetli bir kişiliğe sahip olduğuna değinen müellif, Akka Ovası'nda Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin hastalandığını, hastalığının çok ağır seyrettiği süreçte bile karargâhta bulunan askerlerin yeme içme ihtiyaçları başta olmak üzere bütün ihtiyaçları ile ilgilenip bilgi sahibi olduğuna değinmiştir. Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin affedici ve hoşgörülü bir kimse olduğuna değinen müellif, Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin eli açık, cömert, hayâ sahibi bir kişiliğinin olduğunu belirtmiştir. Düşmanı olan hükümdarlara karşı dahi iyi muamele ettiğini kaydetmiştir.

Eserin ikinci bölümünde Sultan Salâddîn Eyyûbî döneminde yaşanan savaşlar, devrin siyasi ve sosyal durumu, Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin savaşları, zaferleri, fetihleri ve tarihler hakkında bilgilere yer verilmiştir. Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin Haçlılar ve Moğollar ile olan savaşları, savaşlardan önceki ve sonraki siyasi ve sosyal düzen hakkında değerlendirmelere yer verilmiştir. Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin Haçlılar ile olan mücadelelerine detaylı olarak yer veren eser, devrin siyasal durumu hakkında da kıymetli bilgiler ihtiva etmektedir. Ayn Calut gazası, Kerek gazası, Hıttîn Savaşı, Lazkiye'nin fethi, Akka Olayı ve Meyyâfârikîn'in fethi gibi devrin önemli savaşları ve askeri faaliyetleri hakkında da eserde teferruatlı bilgiye ulaşmak mümkündür.

Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin askeri teşkilatlanması hakkında da bilgilere yer verilen eser, savaşlardaki taktikler ve kullanılan silahlar hakkında bilgilere yer vermiştir. Eser ayrıca Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin çağdaşı devletler ve devlet adamları olan Sultan II. Kılıçarslan, İmadeddîn Zengi, Sultan Tuğrul Bey ve Haçlı kontları hakkında bilgilere yer vermiştir ve Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin adı geçen devlet idarecileri ile olan ilişkilerine de değinmiştir. Sultan Salâddîn Eyyûbî ile Sultan II. Kılıçarslan arasında yaşanan görüşmeler, Haçlı kontları ile yapılan mektuplaşmalara yer veren eser, Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin diplomatik girişimleri hakkında değerli bilgiler vermiştir.

Eser ayrı zamanda Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin soyu ve kendisinden sonra Eyyûbî tahtına çıkan hanedan mensupları hakkında da bilgilere yer vermektedir. Eserden Melik el- Adîl dönemi hakkında da siyasi ve askeri faaliyetlere yönelik bilgilere ulaşmak mümkündür. Melik el-Adîl devri Haçlılar ile olan mücadeleler, İngiltere Kralı ile olan görüşmeler, Franklar ile yapılan mücadeleler hakkında değerli bilgiler veren eser, yalnızca Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin hayatı, siyasi ve askeri faaliyetleri noktasında sınırlı değildir. Eser Eyyûbî Devleti'nin siyasi tarihi hakkında da kıymetli ve bilinmeyen pek çok konuya açıklık getirmiştir.

Eserde Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin soyu hakkında İzzeddîn İbn Esîr, Ebû Şâme el-Makdisî, İmadeddîn el-Kâtib el-İsfahânî ve Ebû'l-Abbas Şemseddîn İbn Hallikân gibi önemli tarihçiler ve eserlerinde Sultan Salâddîn Eyyûbî ve nesebi hakkında verilen bilgilere yer verilmiş ve alıntılar yapılmıştır. Sultan Salâddîn Eyyûbî ve Eyyûbîlerin nesebi hakkında bilgi veren devrin önemli kaynakları da eserin sonuna eklenmiştir. Eyyûbîlerin nesebi hakkında bilgiler veren kısımda Sultan Salâddîn Eyyûbî, ailesi, akrabaları ve akrabalarının siyasi hayatı, Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin farklı kaynaklardan aktarılan soy kütüğü tarihi

kaynaklardan geçen bilgilerin derlenmesiyle aktarılmıştır. Bu bölümde adı geçen eserlerin kısa bir tahlili ve değerlendirmesine yer verilmiştir.

Çalışmanın sonunda yerli Hristiyan kaynaklar ve Latin kaynaklarına da yer verilerek çalışmanın içeriği derinleştirilmiştir. Kaynaklarda Sultan Salâddîn Eyyûbî ve devleti, kaynakların yazar eser bağlamında değerlendirilmesi şeklinde verilmiştir. Kaynaklarda dikkat çeken bir unsur ise Sultan Salâddîn Eyyûbî ve Eyyûbî Devleti'nin Türk devleti olarak kayıtlara geçirilmiş olmasıdır. Latin ve Hristiyan kaynaklarında Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin siyasi ve askeri faaliyetleri ile ilgili kısımlara yer verilmiştir. Eserin sonuna bir dizin eklenmiştir.

Sonuç olarak; XI. ve XIII. Yüzyıllar arasında Ortadoğu'da hüküm sürmüş bir devlet adamı olan Sultan Salâddîn Eyyûbî'nin hayatı, siyasi ve askeri kimliği, devrinde yaşanan olaylar ve Sultan Salâddîn Eyyûbî ile başlayan Eyyûbî Devleti ve dönemi hakkında aydınlatıcı bir eser olan çalışma Ortadoğu ve Anadolu tarihi için de değerlidir. Dönemi hakkında öznel bilgilere yer vermesi eserin ehemmiyetli noktalarından biridir. Devrin önemli devletleri olan Selçuklular, Haçlı Devletleri ve Zengîler gibi pek çok siyasal oluşum hakkında bilgi veren eser orta çağ Türk-İslam dünyası hakkında çalışma yapan araştırmacıların istifade etmesi gereken kıymetli bilgiler içermektedir.